

Geanonimiseerde versie

Vertaling

C-865/19 - 1

Zaak C-865/19

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

27 november 2019

Verwijzende rechter:

Tribunal d'instance de Rennes (Frankrijk)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

21 november 2019

Verzoekende partij:

Caisse de Crédit Mutuel Le Mans Pontlieue

Verwerende partij:

OG

[OMISSIS]

VONNIS van 21 november 2019

[OMISSIS]

TUSSEN:

VERZOEKSTER:

LA CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS
PONTLIEUE [OMISSIS], LE MANS [OMISSIS]

[Or. 2]

EN:

VERWEERDER(S):

OG

[OMISSIS] ST GRÉGOIRE, [OMISSIS]

OVERZICHT VAN DE FEITEN EN DE PROCEDURE. VORDERINGEN EN MIDDELEN VAN PARTIJEN

Volgens notariële akte van 7 augustus 2008 heeft de CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE aan OG en PF de volgende leningen toegekend voor de aankoop van een onroerend goed:

- een lening MODULIMMO ten belope van 80 275 EUR met een rentevoet van 4,85 %, die in 300 maandelijkse termijnen moest worden terugbetaald,
- een in 96 maandelijkse termijnen terug te betalen lening van 13 200 EUR met rentevoet 0,

De lening met rentevoet 0 werd terugbetaald in juli 2016.

Aangezien verschillende maandelijkse aflossingen onbetaald waren gebleven, heeft de CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE bij aangetekende brief van 26 april 2018 met ontvangstbevestiging de lening opeisbaar gesteld en betaling van het bedrag van 78 080 EUR geëist.

Op 11 mei 2018 is in het kantoor van de betrokken notaris een bevel tot uitvoerend beslag op onroerend goed aan OG en PF afgegeven.

Bij verzoekschrift van 11 juni 2018, ingekomen bij de tribunal d'instance de Rennes (rechter in eerste aanleg Rennes, Frankrijk) op 13 juni 2018, heeft de CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE verzocht beslag te mogen leggen op het loon van OG teneinde een schuldvordering van 78 602,57 EUR in te vorderen.

Een zelfde verzoekschrift is ingediend ten aanzien van PF.

De behandeling van de zaak, die had moeten plaatsvinden op de zitting van 11 oktober 2018, werd uitgesteld tot de zitting van 20 december 2018 om de schuldeiser in de gelegenheid te stellen nadere toelichting te geven over een eventuele verjaringstermijn van twee jaar, de toepasselijke rentevoet en de gevorderde hoofdsom.

Vervolgens werd de behandeling van de zaak uitgesteld tot 28 februari 2019 om de schuldeiser in de gelegenheid te stellen uitleg te geven over een vermeende fout in het KP (kostenpercentage) dat in de leningsovereenkomst en het leningsvoorstel was vermeld.

Bij nota van 24 december 2018 heeft de rechter partijen erop gewezen dat het proportionele KP van een lening van 80 275 EUR met 583 EUR aan kosten en terug te betalen in 96 maandelijkse termijnen van 384,90 EUR en daarna 204 maandelijkse termijnen van 527,55 EUR – een verplichte verzekering van 22,76 EUR per maand niet inbegrepen –, dat is berekend overeenkomstig de voor alle kredieten geldende actualisatiemethode die bij décret n° 2002-98 du 10 juin 2002

(besluit nr. 2002-98 van 10 juni 2002) en de bijlage daarbij is vastgesteld, 5,364511 % bedroeg en dat het 5,365 % bedroeg indien het werd afgerond op drie decimalen, en niet 5,363 % zoals in het leningsvoorstel was vermeld.

[OMISSIS] [formule voor berekening van het percentage]

De rechter heeft opgemerkt dat aan het **[Or. 3]** Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) de vraag diende te worden gesteld of, wanneer het KP 5,364511 % bedraagt, het door de leninggever opgegeven percentage van 5,363 % als nauwkeurig kon worden beschouwd, aangezien de te volgen regel voor de afronding van het KP [dat op 1 oktober 2016 werd hernoemd tot JKP (jaarlijks kostenpercentage)] onder het gemeenschapsrecht valt.

[OMISSIS] [nationale procedure]

In haar schriftelijke conclusies, [OMISSIS] verzoekt de CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE, [OMISSIS] om:

- alle vorderingen, gronden en conclusies van OG en PF af te wijzen;
- haar verzoek tot beslaglegging op het loon van OG en dat van PF ontvankelijk en gegrond te verklaren;
- te oordelen dat haar betalingsvordering niet verjaard is;
- vast te stellen dat zij beschikt over een uitvoerbare titel;
- te oordelen dat er geen reden is om de contractuele rentevoet te verlagen;
- de inbeslagneming van het loon van OG en dat van PF te gelasten ter invordering van haar schuldvordering die op 11 juni 2018 voorlopig was vastgesteld op 78 663,46 EUR;

[OMISSIS]

De CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE verzet zich tegen het door verweerders voorgestelde verzoek om een prejudiciële beslissing. Zij is namelijk van mening dat de toe te passen regel duidelijk is, met name gelet op de rechtspraak van de Cour de cassation (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Frankrijk) volgens welke de leningnemer zich niet mag beroepen op een fout in het JKP die de eerste decimaal onverlet laat.

Zij is tevens van mening dat OG en PF de nietigheid van het JKP niet meer kunnen inroepen op grond van de verjaringstermijn van vijf jaar, daar de akte werd herzien op 7 augustus 2008.

Ten gronde meent zij dat de leningnemers, die niet aantonen dat zij een leningsvoorstel bij haar concurrenten hadden gevraagd, geen schade hebben geleden.

Voorts stelt zij dat haar berekeningen op basis van jaarlijkse percentages die zij door 12 heeft gedeeld volgens de regel van de gelijke maand, die door de regelgeving en de rechtspraak volstrekt is toegestaan, in geen enkel opzicht fouten vertonen en dat de door verweerders overgenomen berekeningswijze van de rechter niet kan worden toegepast.

Zij is tevens van mening dat haar vordering niet is verjaard en dat de hoogte ervan volkomen gegrond is, en zij verzet zich tegen het verzoek om verlening van uitstel van betaling. **[Or. 4]**

In haar schriftelijke conclusies, die ook betrekking hebben op PF [OMISSIS], verzoekt OG, [OMISSIS], om:

alvorens recht te doen,

- aan het Hof een prejudiciële vraag voor te leggen betreffende de uitlegging van richtlijn 98/7/EG van 16 februari 1998 die in het Franse recht wordt gegeven;

ten gronde,

- vast te stellen dat het rentebeding in de betrokken lening nietig is,

- primair, het recht van de CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE op rente en kosten vervallen te verklaren en het bedrag van diens schuldvordering vast te leggen op 33 179, 98 EUR;

- subsidiair, de contractuele rentevoet te vervangen door de wettelijke rentevoet en de verrekening van het kapitaal met de resterende wettelijke rente te gelasten alsmede de terugbetaling te gelasten van het verschil tussen het reeds betaalde bedrag aan contractuele rente en de retroactief toe te passen wettelijke rente;

- hen in ieder geval de langste termijnen toe te staan en te beslissen dat de verschuldigde sommen tijdens de toegestane termijn geen rente opbrengen;

[OMISSIS]

Zij voert aan dat de verjaringstermijn van vijf jaar is beginnen lopen op de dag waarop zij kennis hebben gekregen van het feit op grond waarvan zij hun vordering hebben ingesteld of op het tijdstip waarop de rechter dit middel ambtshalve heeft opgeworpen. Zij voegt daaraan toe dat de vermelding van het JKP in een contract van essentieel belang is, zoals het Hof heeft opgemerkt, en preciseert dat die rentevoet naar zijn aard een doorslaggevend element is voor de instemming van een consument.

MOTIVERING VAN DE BESLISSING

FOUT IN HET JKP

1. Verjaring van het middel

Volgens artikel 122 van de code de procédure civile (Frans wetboek van burgerlijke rechtsvordering) is er sprake van een middel van niet-ontvankelijkheid wanneer een middel ertoe strekt dat de vordering van de tegenpartij zonder onderzoek ten gronde niet-ontvankelijk wordt verklaard wegens het ontbreken van procesbevoegdheid, zoals het gebrek aan proceshoedanigheid of procesbelang, verjaring, de fatale termijn of het gezag van gewijsde.

Aangezien in casu de betrokken kredietovereenkomst werd gesloten op 7 augustus 2008, stelt de bank dat de leningnemers de fout in het JKP niet meer kunnen opwerpen. **[Or. 5]**

In de eerste plaats zij opgemerkt dat het middel is opgeworpen door de rechter, die in geen geval kan worden gelijkgesteld met een partij. Die verjaring kan namelijk alleen van toepassing zijn op een rechtsvordering en de tegen deze vordering ingestelde tegenvordering. De verjaring geldt dus enkel ten aanzien van de partijen in het geding en niet ten aanzien van de rechter. Door ambtshalve een rechtsmiddel op te werpen neemt de rechter een initiatief om de wet te doen eerbiedigen en treedt hij dus niet op als een partij en stelt hij geen vordering in. Het middel kan dus niet „niet-ontvankelijk” worden verklaard.

Wat het tijdstip betreft waarop de tegengeworpen verjaring begint te lopen, bevindt de rechter zich bovendien niet in dezelfde positie als de leningnemer die, in de veronderstelling dat hij voldoende was ingelicht over alle aspecten van het consumentenrecht, reeds bij de ondertekening van de overeenkomst had kunnen achterhalen dat de toepasselijke bepalingen van het consumentenrecht niet in acht waren genomen en dus blijkt heeft gegeven van nalatigheid door de verjaringstermijn te laten lopen. Gelet op het feit dat de magistraat uiteraard pas bij de aanvang van het proces kennis krijgt van de overeenkomst, kan het tijdstip waarop een vermeende verjaringstermijn begint te lopen immers slechts ten vroegste worden vastgesteld wanneer de dagvaarding op de rol wordt ingeschreven.

Voorts heeft de wetgever geen termijn gesteld voor de ambtshalve opwerping [OMISSIS] [wetsgeschiedenis].

Ten slotte moet volgens de rechtspraak van het Hof de noodzaak om „*de situatie van ongelijkheid tussen de consument en de verkoper[te verhelpen] door een positief ingrijpen van de nationale rechter bij wie dergelijke gedingen aanhangig zijn, buiten de partijen bij de overeenkomst om*” [arrest van het Hof van 21 april 2016, Radlinger (en Radlingerová), C-377/14, punten 66 en 67] de rechter ertoe

brenge de door hem vastgestelde onregelmatigheden, met name de ernstigste onregelmatigheden, ambtshalve vast te stellen (arrest van het Hof van 16 november 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, punten 70 en 71) en zijn interne recht mag hem niet verbieden dat te doen nadat een bepaalde termijn is verstreken (arrest van het Hof van 21 november 2002, Cofidis, C-473/00).

Dit is trouwens een opmerkelijk voorbeeld van een eerlijk proces waarbij de rechter, wanneer de gelegenheid zich volgens hem ertoe leent, het gebrek aan evenwicht tussen de partijen door de zwakkere positie of de onwetendheid van een partij compenseert.

Met betrekking tot de partijen zelf zij eraan herinnerd dat tegenvorderingen en verweermiddelen op dezelfde wijze worden ingesteld tegen de partijen in het geding. De vorderingen van een debiteur die louter strekken tot afwijzing van de tegen hem ingestelde vorderingen, vormen een gewoon verweermiddel ten gronde in de zin van artikel 71 van de code de procédure civile, waarop de verjaring geen invloed heeft.

De gronden voor verval van het recht op rente of van nietigheid van het JKP vallen onder de regeling van het verweer ten gronde, aangezien zij een middel vormen dat ertoe strekt dat de vordering van de tegenpartij, na een onderzoek in rechte ten gronde, althans gedeeltelijk ongegrond wordt verklaard en dat niet vergezeld gaat van een tegenvordering tot betaling van een eventueel te veel betaald bedrag. **[Or. 6]**

Ten slotte is niet aangetoond dat OG en PF, niet-geïnformeerde leningnemers, zelf de fouten in de berekening van het JKP hadden kunnen vinden – zoals die in het percentage voor een periode – die niet uit een gewone omissie van bepaalde kosten voortvloeien, maar uit een algemene berekeningsfout.

Bijgevolg kan geen enkele verjaring van het middel aan verweerders worden tegengeworpen.

Het aangevoerde middel van niet-ontvankelijkheid zal dan ook worden verworpen.

2. Prejudiciële vraag

Bijlage II bij richtlijn 98/7/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 1998 tot wijziging van richtlijn 87/102/EEG betreffende de harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten inzake het consumentenkrediet stelt de wiskundige formule vast voor de berekening van het JKP en bepaalt in de Franse taalversie [opmerking d)]:

„Le résultat du calcul est exprimé avec une exactitude d'au moins une décimale. Lorsque le chiffre est arrondi à une décimale particulière, la règle suivante est d'application: si le chiffre de la décimale suivant cette décimale particulière est supérieur ou égal à 5, le chiffre de cette décimale particulière sera augmenté de

1” (Nederlandse taalversie: „De uitkomst van de berekening wordt tot op ten minste de eerste decimaal nauwkeurig weergegeven. Wanneer een bepaalde decimaal wordt afgerond, geldt de volgende regel: Als de decimaal die op deze bepaalde decimaal volgt groter is dan of gelijk is aan 5, wordt deze bepaalde decimaal met één vermeerderd”).

Deze regel is overgenomen door richtlijn 2008/48/EG van 23 april 2008 tot intrekking van richtlijn 87/102/EEG van de Raad en laatstelijk door richtlijn 2014/17/EU van 4 februari 2014 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten met betrekking tot onroerende goederen, in de volgende bewoordingen:

„De uitkomst van de berekening wordt ten minste tot op de eerste decimaal weergegeven. Als de volgende decimaal groter is dan of gelijk is aan 5, wordt de eerste decimaal met 1 vermeerderd.”

In het Franse recht is de wiskundige formule uit de communautaire regelgeving hernomen in de bijlage bij artikel R 314-3 ex-artikel R 313-1 III van de code de la consommation (Frans consumentenwetboek) en de afrondingsregel is hernomen in [punt] d) van deze bijlage („Le résultat du calcul est exprimé avec une exactitude d’au moins une décimale. Lorsque le chiffre est arrondi à une décimale particulière, la règle suivante est d’application: si le chiffre de la décimale suivant cette décimale particulière est supérieur ou égal à 5, le chiffre de cette décimale particulière sera augmenté de 1.”). Tot en met 30 september 2016 was de hiervoor genoemde afrondingsregel formeel alleen van toepassing op consumentenkredieten, maar de rechtspraak breidde de toepassing ervan uit tot leningen voor woningaankopen. Sinds 1 oktober 2016 is deze uitbreiding tot leningen voor woningaankopen formeel vastgelegd in décret 2016-884 du 29 juin 2016 (besluit 2016-884 van 29 juni 2016).

Het is duidelijk dat de twee volzinnen waaruit opmerking d) bestaat elkaar aanvullen: de eerste volzin („De uitkomst van de berekening wordt ten minste tot op de eerste decimaal nauwkeurig weergegeven”) vereist dat minstens één decimaal is vermeld: de term „decimaal” verwijst namelijk naar alle cijfers na de komma en niet naar een cijferwaarde; de term „nauwkeurig” (die niet vergezeld gaat van het bijvoeglijke naamwoord „wiskundig”) heeft in deze eerste volzin dus dezelfde betekenis als „précision” (precisie). **[Or. 7]**

De tweede volzin („Wanneer een bepaalde decimaal wordt afgerond, geldt de volgende regel: Als de decimaal die op deze bepaalde decimaal volgt groter is dan of gelijk is aan 5, wordt deze bepaalde decimaal met één vermeerderd.”) stelt op zijn beurt een afrondingsregel voor de laatstvermelde decimaal (dat kan de eerste decimaal zijn indien de leninggever er slechts één vermeldt) vast: deze decimaal moet worden aangepast op basis van de hoogte van de volgende decimaal.

Deze lezing wordt voorgestaan door de meeste auteurs en ook door de Commissie te Brussel, die aan de oorsprong van de tekst staat [OMISSIS]. [verwijzing naar de rechtsleer]

De Cour de cassation geeft niet dezelfde uitlegging.

Volgens de Cour de cassation staat de term „nauwkeurig” in de eerste volzin van het artikel („*De uitkomst van de berekening wordt ten minste tot op de eerste decimaal nauwkeurig weergegeven*”) voor de wiskundige juistheid van de uitkomst (en niet het aantal decimalen) en moet de bedoelde decimaal worden begrepen als de cijferwaarde van de eerste decimaal, te weten 0,1. De Cour de cassation is dus van oordeel dat het in de kredietovereenkomst vermelde percentage nog steeds nauwkeurig is als het verschil tussen dit percentage en het werkelijke percentage „*kleiner is dan de decimaal als bedoeld in artikel R 313-J (thans R 314-3) van de code de la consommation*” (arresten van de Cour de cassation, eerste civiele kamer, van 26 november 2014, nr. 13-23033, en 9 april 2015, nr. 14-14216). De Cour de cassation laat de tweede volzin van opmerking d) dus zonder meer buiten beschouwing en haalt in de eerste volzin nauwkeurigheid en wiskundige juistheid door elkaar. Deze uitlegging kan tot concurrentievervalsingen leiden, vooral op het gebied van leningen voor woningaankopen: uit het voorbeeld uit het voornoemde arrest van 9 april 2015 blijkt immers dat het aantrekkelijker is om een percentage van 5,79 % op te geven (of zelfs van 5,75 % aangezien dat bij afronding eveneens 5,8 % oplevert) dan een reëel percentage van 5,837 of 5,84 %, terwijl de kosten en maandelijkse betalingen in werkelijkheid gelijk zijn. Voor een lening van 500 000 EUR met een looptijd van 30 jaar zal de kandidaat-kredietnemer zijn oog eerder laten vallen op de instelling die een (verminderd) JKP van 5,75 % aanbiedt dan op de instelling die een (waarheidsgetrouw) JKP van 5,84 % opgeeft, aangezien hij een niet-verwaarloosbare besparing zal denken te realiseren (in dit voorbeeld zou dit 8 103,07 EUR zijn voor de looptijd van de lening).

In casu bedraagt het in het kredietaanbod vermelde KP 5,363 %, terwijl het werkelijke percentage 5,364511 % bedraagt; aangezien het verschil tussen beide percentages kleiner dan 0,1 is, zou de door de Cour de cassation gevolgde uitlegging van opmerking d) erop neerkomen dat het opgegeven percentage van 5,363 % geldig wordt geacht, terwijl de laatstvermelde decimaal onjuist is. Voor een lening van 80 275 EUR op 300 maanden zal de kandidaat-kredietnemer zijn oog uiteraard eerder laten vallen op de instelling die een KP van 5,363 % aanbiedt dan op de instelling die een KP van 5,365 % opgeeft, aangezien hij een besparing zal denken te realiseren, ongeacht de hoogte ervan.

Gelet op het praktische belang van de uitlegging van de in opmerking d) vastgestelde afrondingsregel en aangezien het gaat om de uitlegging van een bepaling van gemeenschapsrecht die op alle consumentenkredieten – zowel die met betrekking tot roerende goederen als die met betrekking tot onroerende goederen – van toepassing is, is het aan het Hof om vast te stellen welke uitlegging aan deze regel moet worden gegeven.

De Cour de cassation weigert categorisch om het Hof hierover te raadplegen [OMISSIS] **[Or. 8]** [OMISSIS]. [verwijzing naar de rechtspraak]

In 2017 heeft de tribunal d'instance de Limoges (rechter in eerste aanleg Limoges, Frankrijk) in twee soortgelijke zaken het Hof een vraag voorgelegd over de afrondingsregel [OMISSIS], maar in beide gevallen hebben de leninggevers na de indiening van het verzoek om een prejudiciële beslissing afstand van geding gedaan en ervoor gekozen om aanzienlijke sommen te verliezen [OMISSIS] in plaats van de uitspraak van het Hof af te wachten.

Daarom dient opnieuw een nieuwe prejudiciële vraag te worden gesteld.

OM DEZE REDENEN.

beslist de tribunal d'instance, uitspraak doende alvorens recht te doen, om:

- het middel van niet-ontvankelijkheid **TE VERWERPEN**;
- het Hof te **VERZOEKEN OM EEN PREJUDICIËLE BESLISSING** over de volgende vraag:

Indien het jaarlijkse kostenpercentage van een consumentenkrediet 5,364511 % bedraagt, kan een vermeld jaarlijks kostenpercentage van 5,363 % dan als „nauwkeurig” worden beschouwd op grond van de regel die is opgenomen in de richtlijnen 98/7/EG van 16 februari 1998, 2008/48/EG van 23 april 2008 en 2014/17/EU van 4 februari 2014, die volgens de Franse taalversie luidt „[L]e résultat du calcul est exprimé avec une exactitude d'au moins une décimale. Si le chiffre de la décimale suivante est supérieur ou égal à 5, le chiffre de la première décimale sera augmenté de 1” [Nederlandse taalversie: „De uitkomst van de berekening wordt ten minste tot op de eerste decimaal nauwkeurig weergegeven. Als de volgende decimaal groter is dan of gelijk is aan 5, wordt de eerste decimaal met 1 vermeerderd”]?

[OMISSIS]